

Проф. др Бранислав КОВАЧЕВИЋ*

ПОЧЕЦИ И ФАЗЕ ВЕЛИКОГ РАСКОЛА У КОМУНИСТИЧКОМ ПОРЕТКУ

- прилог питању -

О узроцима и почецима сукоба руководства Свесавезне комунистичке партије болшевика [СКП(б)] и Комунистичке партије Југославије (КПЈ) објављен је велики број радова југословенских и совјетских истраживача, а посљедњих година и других свјетских научника. Послије великог планетарног лома 1989. године, урушавања Совјетског Савеза и тзв. реалсоцијализма знатно је порасло интересовање руских историчара за сукоб; на свијетло су изашла нова документа а њихова интерпретација је добрим дијелом ослобођена идеолошких и политичких наплава. Иако је од великог раскола у оквиру формираног совјетског блока прошло 50 година, још увијек постоје различити приступи, оцјене и одређења у југословенској и руској литератури о томе који су и у чему су узроци и када је *de facto* сукоб почео. За једне сукоб је био "гром из ведрог неба". Други сматрају да су коријени дубљи и да је раскол био неминовна посљедица односа Стаљин - Тито. Др Бранко Петрановић пише да је почетак сукоба настао 1947. приликом сусрета у Москви и пријема код Ј. В. Стаљина југословенске и бугарске делегације. Милован Ђилас сматра да је "веома тешко утврдити време и набројати узроке сукоба Југославије са Совјетским Савезом", мада су значајнија разликовања почела у рату. Едвард Кардељ је на сједници ЦК КПЈ (12. и 13. априла 1948) рекао: "Ово нико није очекивао". За академика Драгутина Лековића "кључни елемент предисторије сукоба је Титов обрачун са Хебрангом, јер је то у суштини сукоб на линији ЦК КПЈ према болшевичкој партији и Совјетском Савезу као држави", као "унутрашњи, тј. идеолошко-политички сукоб у партији..." Са југословенске, пак, стране према Лековићу, "кључни елемент историје сукоба 1948. године је седница ЦК КПЈ од 1. марта 1948. године на којој су не само размотрени битни разлази са совјетским руководством, него и на којој је

* Аутор је редовни професор на Филозофском факултету у Никшићу.

формулисан радикално супротан курс југословенског руководства у односу са совјетским". Са совјетске стране, наводи даље Лековић, пре судан моменат у сукобу представља "подробно обавјештење које је Сретен Жујовић сутрадан после седнице дао совјетском амбасадору Лаврентијеву, који га је одмах доставио Молотову и Стаљину, а затим одлука југословенске владе од 9. марта исте године да се ускрате обавјештења совјетским стручњацима о економским активностима и плановима у Југославији, и да се таква обавјештења убудуће морају тражити искључиво од југословенске владе".

За др Ива Банца напетости у односима између КПЈ и совјетског вођства биле су очите од почетка Другог свјетског рата, који је југословенске народе увео у тешке недаће. Др Ранко Петковић сукоб ситуира у 1948. годину.

Млади руски историограф Татјана Волокитина, на основу најновије руске грађе, као и други руски истраживачи, сматра да је совјетско-југословенски конфликт представљао потпуну неочекиваност и за земље "социјалистичког лагера", међу којима и за СССР и Југославију, и за Запад, али то не значи да је "између двије земље постојала апсолутно потпуна подударност мишљења и ставова". Разлике које су постојале биле су углавном условљене "национално-државним интересима". Оно што је превладало у њиховим односима било је "принципијелно јединство социјално-политичких циљева режима у обје земље, заједништво основних задатака, признање југословенске стране да СССР игра улогу светског комунистичког центра, да представља најзначајнији спољнополитички ослонац КПЈ и другим "братским" партијама и земљама народне демократије". Отуда су повремене компликације у периоду рата и првим поратним годинама између Москве и Београда превазилажене без битнијег заштравања билатералних односа. Леонид Гибијански сматра да су тијесне везе и сарадња између двије земље одржаване све до почетка 1948. године. Совјетски Савез и Југославија су јединствено иступали на међународној сцени (Њемачко питање, перспективе сарадње са Аустријом и Италијом, однос према "Трумановој доктрини" и Маршаловом плану). И по питању Коминформа - нове комунистичке структуре, Југославија је била један од иницијатора.

Совјетско руководство упорно је наметало тезу да се ради о идеолошком сукобу. Југословенско руководство је у сукобу видјело хегемонистичке тенденције Стаљина и његових сарадника. У вези са тим се у литератури на Западу и Истоку испољавају различита виђења и презентирају бројни аргументи о једном времену тешких сукоба и нетолеранције.

У овом раду биће ријечи о генези односа између СКП(б) односно Коминтерне и руководства КПЈ који се могу пратити у дугом временском трајању. КПЈ као секција, заправо филијала Коминтерне, безпоговорно је извршавала њене директиве. Промјене политике у раду Коминтерне биле су честе. Њих је усредсређивао Јосип Висарионович Цугашвили, а Коминтерна је последице Лењинове смрти (1924) постала инструмент Стаљинове хегемонистичке политике у међународном

радничком и комунистичком покрету. Користећи се Коминтерном, као инструментом своје спољне политике, Стаљин је, сходно интересима Совјетског Савеза и својим лично, изненадним потезима мијењао политику и ставове о веома битним питањима у међународним односима и стању у појединим земљама. На тај начин изазивао је забуне и недоумице код руководства комунистичких партија и симпатизера Совјетског Савеза у свијету.

Коминтерна је све до краја двадесетих година 20. вијека имала изричит став да је Југославија вјештачка версајска творевина коју југословенски комунисти треба да растуре. Затим је дијаметрално измијенила свој однос и наложила да се треба борити за јединство југословенске државе и супротстављати се екстремним сепаратизмима који су били најјачи у Хрватској (усташе) и Македонији (вмровци). Југословенски комунисти су ревностно радили на реализацији захтјева Коминтерне.

У времену од 1935. до 1939. односи Коминтерне и руководства КПЈ били су веома усклађени и скоро истовјетни. Потписивањем споразума Рибентроп - Молотов (1939) наметнута је обавеза Коминтерни да напусти народнофронтовску антифашистичку платформу и да своју активност усредреди против англо-француске "империјалистичке коалиције". Промјена политике изазвала је у демократском свијету, посебно у редовима КПЈ, недоумице, изненађење и збуњеност. Због заокрета у политици Коминтерне појавиле су се извјесне несагласности између руководећег врха КПЈ и Извршног комитета Коминтерне. Док је ИК КИ сматрао да је потписивањем пакта Рибентроп - Молотов престала свака опасност од фашизма и да се центар реакције пренио из Рима и Берлина у Лондон и Париз, дотле је дио руководства КПЈ сматрало да опасност од фашизма није прошла и да тек настаје, јер је послје аншлуса Аустрије (1938) Трећи Рајх стигао на границу Југославије, а 7. априла 1939. дошло је до искрцавања италијанских снага у Албанију, чиме је југословенска граница према Албанији била непосредно угрожена. Пошто су Мађарска, Румунија и Бугарска прихватиле одредбе Тројног пакта, Југославија се нашла опкољена фашистичким снагама, осим према Грчкој.

Нападом Њемачке на СССР (22. јуна 1941) међународна ситуација се битно мијења, распада се пакт Рибентроп - Молотов, а руководство Коминтерне односно СКП(б) поново стаје на позиције антифашистичке борбе. Тада је улиједила циркуларна депеша Коминтерне свим комунистичким партијама свијета па и КПЈ у којој се истиче да се не ради о класној борби већ о ослободилачкој борби против фашизма. Депеша Коминтерне наишла је на изванредан одјек у Југославији, а нарочито у Црној Гори, гдје се развио широки демократски антифашистички народноослободилачки покрет. КПЈ је имала успостављене односе са Коминтерном која је значајно утицала као коректив на политичку платформу НОБ-а. И поред разлика у односу на НОБ и интервенција Коминтерне које су имале и позитивног утицаја на ширину политичке платформе народноослободилачке борбе у Југославији, долазило је до озбиљних неспоразума током четворогодишњих борби (1941-1945). Разлике у

ставовима могу се хронолошки пратити током читавог рата. У питању је, прије свега, однос према партијској организацији и устанку у Хрватској 1941. године, страдањима у Керестинцу, сарадњи са Дражом Михаиловићем, иницијативи Јосипа Броза Тита и ЦК КПЈ (од почетка августа 1941) за формирање политичког представничког органа устанка као могућег репрезента за унутрашњу и међународну јавност, тј. народног комитета ослобођења који је требало да представља централну власт која је настајала из народног устанка. Одступање руководства КПЈ од ове идеје било је условљено чињеницом да је Совјетски Савез успоставио дипломатске односе са избјегличком владом у Лондону и подигао те односе са нивоа посланства на ранг амбасаде.

Неодобравање политике КПЈ од стране совјетске стране показивало се и на примјеру формирања Прве пролетерске ударне бригаде (21. 12. 1941) у Рудом и ознакама које су партизани - борци притом користили.

Коминтерна је у марту 1942. упозорила Тита да се Совјетски Савез налази у уговореним односима са југословенском Краљевском владом и да би отворено иступање против ових створило нове тешкоће у односима СССР-а са САД и Енглеском. Даље се истиче да Тито не треба да посматра НОБ само са националне тачке гледишта него и са интернационалне - енглеско-совјетско-америчке.

Титова порука од 10. октобра 1943. изненадила је Москву од које је тражено да прихвати одлуку руководства партизанског покрета да ће се супротставити евентуалном искрцавању Британаца у Југославији. "Ми нећемо дозволити ово искрцавање без наше сагласности и спремни смо се супротставити силом".

Сви ови неспоразуми настајали су превасходно као резултат интереса совјетске политике према западним савезницима, односно њихове заједничке борбе против Њемачке и њених савезника.

Највећи неспоразум, по нашем мишљењу, био је у вези са одлукама Другог засједања АВНОЈ-а (29. 11. 1943) које је Тито донио без консултације са Стаљином, што је овај оцијенио као дрскост "друга Валтера", постављеног чувара секције Коминтерне, да преузме улогу независног дионичара, јер су те одлуке могле да поремете међународну позицију Совјетског Савеза према западним савезницима као и схватање тзв. друге етапе НОБ-а тј. социјалистичке револуције. Наиме, Коминтерна односно СССР су категорички били на становишту да народноослободилачка борба Југославије садржи само ослободилачки карактер, а друга етапа тј. социјалистичка револуција да се почне градити тек после побједе антихитлеровске коалиције. Увјерени смо да је то питање значајно утицало на послјератне односе. Управо се у томе налазе коријени будућег сукоба.

Са успјесима НОП-а, Тито се све више осамостаљивао у доношењу одлука, усваја стил државника и напушта своје ултраљевичарство. Почетком 1944. укинуо је поздрав стиснутом песницом. У августу 1944. у току сусрета са Черчиллом у Напуљу изјавио је да не жели у Југославији да уводи комунизам.

Титово приближавање западним савезницима било је у складу са његовим разочарењем у Москву. Британска помоћ НОП-у у оружју и опреми, као дио савезничке ратне стратегије у подручју Средоземља, била је све већа. Тек крајем фебруара 1944. у Титов штаб стигла је прва совјетска војна мисија.

Тито прави изненађење и Британцима. Ноћу 18/19. септембра 1944. с Виса лети за Москву на састанак са Стаљином "не обавјештавајући о томе Британце".

Коминтерна (односно Стаљин) није трпјела никакво "искакање" из утврђеног реда ствари по коме је њен задатак, прије свега, у успостављању контроле прве земље социјализма над свим комунистичким партијама у свијету. Мада је Коминтерна у току рата формално престала са радом (1943), Стаљин је на истим принципима градио послеријатни концепт политичког дјеловања и монополске улоге Совјетског Савеза. У ту сврху основан је Информациони биро комунистичких и радничких партија - Информбиро, Коминформ (1947), као нова комунистичка структура, нека врста преуређене и донекле маскиране Коминтерне.

Совјетски Савез није пружао конкретну материјалну помоћ југословенском НОП-у све до пред крај рата. Истовремено је интензивно рађено на придобијању за свој политички програм југословенских грађана који су се налазили у СССР-у било као заробљеници (учесници разних формација које су се бориле против Совјетског Савеза), било као политички кривци који су послати на војне радове. Уз то, у Југославији су војне мисије СССР-а радиле на врбовању бораца НОБ-е, па чак и генерала.

До оштрих несугласица између југословенског и совјетског руководства дошло је у октобру 1944. због веома грубог, насилничког, развратничког и злочиначког понашања дијела совјетских војника и старјешина према југословенским грађанима у сјевероисточним предјелима Југославије. Реаговање југословенског руководства изазвало је подозрење совјетске стране која је такво понашање црвеноармејаца минимизирала и сводила на "појединачне случајеве", а протесте Југословена квалификовала као "увреду" Црвене армије, која помаже Југославији и пролива крв у борби против њемачког завојевача. О размјерама таквог понашања совјетских бораца током војних операција у Југославији (крај 1944. и почетак 1945), мр Радоица Лубурић наводи сљедеће податке: 1.219 силовања, 539 покушаја силовања, 111 силовања са убиством, 248 силовања уз покушај убиства и 1.304 пљачке са физичким повредама опљачканих.

Совјетско руководство није пропуштало ниједну прилику да не стави до знања југословенској страни ко је газда у комунистичком свијету. Оштро је реаговало на састав Привремене владе ДФЈ (избор М. Грола за потпредсједника) и њен програм.

Прагматична политика Совјетског Савеза према Југославији потврђивала се током Другог свјетског рата и када је Стаљин прихватио предлог Винстона Черчила на Јалти (4-11. фебруар 1945) о подјели Југославије на двије интересне сфере (50:50), фамозно *fyfti-fyfti* између СССР-а и Енглеске.

Послије завршетка Другог свјетског рата до оснивања Коминформа, СССР је у својој политици настојао да уклопи Југославију у своје сателитске систем и да је доведе у зависан однос, у какав је већ довео остале земље своје сфере. Будући да је југословенско руководство показивало извјестан отпор према политици подвлашћивања, Стаљин је настојао да у КПЈ и југословенској држави створи такве позиције које би му омогућавале да на то руководство остварује притисак изнутра, који би био координиран са притиском споља. На тај начин настојало се створити такво стање да се може по потреби смијенити непослушно југословенско руководство и да власт преузму присталице СССР-а које би беспоговорно извршавале његове захтјеве.

Овај период обиљежен је настојањем да се Југославија прожме совјетским експонентима у свим областима њенога живота. У ту сврху служили су совјетски стручњаци. Они су имали задатак да остварују доминантан утицај на области којима су се занимали у југословенској пракси и да истовремено придобију извјестан број југословенских сарадника који су требали да им послуже за остваривање своје политике. Совјетски стручњаци су дјеловали у свим гранама југословенске економије, у изградњи нове администрације у свим ресорима и у војсци. Совјетски стручњаци су истовремено радили на стварању обавјештајне мреже. Користећи се паролама о социјалистичкој солидарности и о руководећој улози СССР-а у изградњи социјализма, совјетски стручњаци су успјели да придобију један дио југословенских грађана и увлачили их у обавештајну мрежу.

Паралелно са овим радило се и на придобијању југословенских држављана који су се налазили на школовању у Совјетском Савезу. У том смислу нарочито је био интензиван рад на придобијању југословенских младића који су се налазили у разним војним училиштима.

У вријеме објављивања Резолуције Информбироа у Совјетском Савезу се школовало око 6.000 војних лица из Југославије, међу којима и 17 генерала. Њихов повратак у отаџбину ометале су совјетске власти, настојећи да их употребе у антијугословенске пропагандне активности.

Совјетски стручњаци су битно утицали на економски развитак и унутрашња политичка збивања у Југославији. Међутим, СССР је истовремено настојао да утиче и на југословенску спољну политику. Лојалност југословенских руководилаца који су се у креирању спољне политике редовно савјетовали са Москвом, није била довољна СССР-у. Москва је нарочито сметало настојање југословенске спољне политике да оствари тјешње односе и споразумијевање са балканским народима и државама. У СССР-у је то тумачено као покушај Југославије да присвоји један сектор совјетске утицајне сфере. Да би подвластио југословенску спољну политику Совјетски Савез је склопио са Југославијом пакт о консултовању. У примјени тог пакта јасно се показало како Москва то консултовање замишља. Док је Југославија савјесно и лојално обавјештавала СССР о сваком свом значајнијем спољнополитичком потезу, дотле је совјетско руководство предузимало дипломатске кораке који су

директно задирали у југословенске интересе, а да о томе претходно не обавијесте Југославију, а још мање да се са њом консултују.

Информациони биро комунистичких и радничких партија, чије је сједиште било у Београду, представљао је од оснивања још један инструмент совјетске доминације. Стаљин је настојао да преко Информбироа оствари потпуни утицај на политику Југославије користећи у томе сарадњу својих послушника - земаља чланица Коминформа.

Политика директног притиска на Југославију може се пратити од марта 1948. године. Совјетско руководство је промијенило тактику, јер је схватило да се средствима доминације, каквим се до тада служило (1945-1948), не може привољети југословенско руководство да напусти политику равноправности у међународним односима. Иако одано Стаљину и Совјетском Савезу, југословенско партијско и државно руководство са Титом на челу није пропуштало прилику да јавно саопшти своје одређење у вези са самосталношћу. Карактеристичан је у том погледу говор Јосипа Броза Тита у Љубљани 27. маја 1945. године:

"Али ми тражимо и праведни завршетак, ми тражимо да сваки буде господар на своме; Ми нећемо да плаћамо туђе рачуне, ми нећемо да будемо монета за подмићивање, ми нећемо да нас мијешају у неку политику интересних сфера. Зашто да се нашим народима упише у зло што хоће да буду у сваком погледу независни и зашто да им се та независност ограничава или оспорава? Ми нећемо више бити ни од кога зависни, без обзира што се писало и шта се причало - а пише се много, пише се нелијепо, пише се неправедно, пише се увредливо, недостојно оних људи који живе у нашим савезничким земљама."

Овакво одређење југословенског предсједника изазвало је подозрење у Москви и протест Ивана Садичкова, амбасадора СССР-а у Београду.

Најновија истраживања руских историографа показују да су Стаљину сметале тежње југословенске Компартије да се стави у положај неке врсте "руководеће партије на Балкану". Ту су и разлике и сукоби интереса у погледу Балканске федерације, тежња Југославије за доминацијом у југоисточној Европи, као и мегаломанска политика Јосипа Броза Тита (преточена у pjesму: "Друг је Тито заслужио да је његов Балкан цио и Европе један дио").

И политика Југославије према Албанији, према многим истраживачима, била је преломна у односима КПЈ - СКП(б).

У Москви је оцјењивано да тежња КПЈ да има руководећу улогу у односу на друге комунистичке партије на Балкану представља самовољан и недопустив акт рушења хијерархијске структуре совјетског блока. Стаљин је инсистирао да се размотре настали неспоразуми са југословенским руководством. На састанку југословенске, бугарске и совјетске делегације одржаном у Москви 10. фебруара 1948. расправљано је о озбиљним несугласицама у вези са стварањем југословенско-бугарског савеза (1947) изјавом Георги Димитрова о федерацији источноевропских народних демократија, укључујући ту и Грчку, и о југословенским односима са Албанијом. Стаљин је у критици био груб, оцјењујући да је

слање југословенских дивизија у Албанију било непромишљено и да је могло изазвати међународне компликације. Замјерио је југословенским руководиоцима што се не савјетују с њим, јер "то код вас нијесу грешке него принцип, да принцип!" Стаљин се није мирио с чињеницом да југословенско руководство самостално и суверено одређује своју спољну политику без консултовања са Москвом (Стаљином). Он је тежио да Југославију у свему подреди својој политици.

Послије повратка југословенске делегације (Кардељ, Бакарић, Ђилас, Владимир Поповић) из Москве, у Београду је 19. фебруара 1948. одржан састанак Политбироа ЦК КПЈ на коме су разматрани односи Југославије и СССР-а. У вези са тим Тито је оцијенио "да размимоилажења о спољној политици није било", јер смо "на свим међународним конференцијама помагали СССР", осим мањих пропуста, о којима их претходно нијесмо обавјештавали. Међутим, у вези са слањем дивизија у Албанију Тито је рекао да је учињена грешка што нијесу о томе унапријед обавијестили Москву, јер "довољно је било обавијестити, а не питати". Питање федерације с Бугарском Тито је оцијенио као неприхватљиво. Јасно политичко одређење у спољној политици: "Наша линија остаје у спољној политици иста"; "Морамо бити упорни у погледу наше линије, у погледу јачања улоге Југославије у свијету". И у вези са војним снагама Југославије закључено је: "Морамо се ослонити у првом реду на своје снаге, извршити модификације у Петогодишњем плану и оспособити се за изградњу ратне индустрије".

Ускоро је одржана проширена сједница Политбироа (1. март 1948) на којој су разматрана иста питања као и на сједници од 19. фебруара. За многе истраживаче ова сједница је имала преломни значај у југословенско-совјетским односима и била је непосредни импулс за сукоб. Расправа на сједници је показала реалну процјену стања у југословенско-совјетским односима, који су "запали у ћорсокак" (Тито). За такве односе окривљени су Руси, који другачије гледају на национално питање и међународне односе, јер је код њих "сазрела идеја заокружења централистичког". Констатујући да Руси на Југославију врше економски притисак, Тито је рекао: "Овдје се ради о независности наше земље"; "Треба да издржимо тај притисак"; "Независност је важнија"; "Ми нисмо фигуре на шаховској табли"; "Морамо се орјентисати само на сопствене снаге"; "Мораћемо за војну индустрију и наоружање много жртвовати".

Југословенска револуција и њен вођа уживали су углед у свјетском антифашистичком и прогресивном јавном мњењу. Овјенчан славом предводника југословенских народа који су извели аутентичну револуцију у оквирима Другог свјетског рата, створили оригиналне институције власти, дали значајан допринос побједи антифашистичке коалиције и наставили изградњу земље и револуционарни преображај послје ослобођења, Јосип Броз Тито је све више тежио самосталној политици. Титова популарност добија међународне размјере: помпезни дочеци у Варшави и Прагу (март 1946), а затим у Бугарској, Мађарској и Румунији (новембар - децембар 1947) изазивали су Стаљиново подозрење.

Пошто совјетска политика притиска изнутра и споља није успјела

да приволи југословенско руководство на беспоговорну послушност и жртвовање сопствених интереса совјетским егоистичним циљевима доминације, дошло је до промјене у тактици. У времену од марта до августа 1948. Москва настоји да доведе до промјене југословенског руководства. До Резолуције Информбироа (јун 1948) у Москви се вјеровало да се промјена у југословенском руководству може постићи употребом ауторитета СКП(б) и Стаљиновог "малог прста", без примјене грубе силе. Резолуција Информбироа представља битну промјену у односима Москве према Београду. Она представља директан покушај насилног обарања југословенског руководства путем мреже својих сарадника стваране у ранијим годинама и отвореног позива "здравим снагама" на побуну.

Политика обарања југословенског руководства недвосмислено је показана и у писмима ЦК СКП(б) од марта и маја 1948. године. Та су писма саопштена и другим партијама, чланицама Информбироа, чиме се очигледно настојало да се припреми међународни фронт комунистичких партија против руководства у Југославији, које би под њиховим притиском било принуђено да напусти власт. Упућена ЦК КПЈ, ова писма су очигледно имала тенденцију да својим пријетећим тоном дјелују на чланове Централног комитета, и изазову раздор, десолидаришу са својим најистакнутијим представницима и да на њихово мјесто доведу друга лица. Иако се тежило да се ова писма прикажу као критичка, она представљају свједочанства непосредног мијешања у унутрашње ствари Југославије и захтјев совјетских партијских и државних функционера за промјене у Југославији.

Паралелно са овим поништен је Пакт о консултовању и донијета је одлука о повлачењу цивилних и војних стручњака из Југославије. За тај акт уцјене и притиска совјетско руководство је оптужило југословенске руководиоце.

Овакве поступке Москве здушно су подржали њени сателити. Тако је, на примјер, Румунија, и поред уговорених обавеза, обуставила испоруку нафте и нафтних деривата Југославији. Овај наручени поступак Румуније није сметао Москви да оптужи Београд што не снабдијева бензином авионе совјетско-југословенске ваздухопловне службе (ЈУСТА).

Југословенско-совјетски односи прешли су у акутну фазу од Резолуције Информбироа јуна 1948. Резолуција је, прије свега, имала циљ да интернационализује сукоб и мобилише комунистичке партије за борбу против вођства КПЈ. Затим, да у самој КПЈ изазове потрес и да наведе њено чланство, вјерно Москви, на побуну против сопственог руководства. Њоме се правдало дотадашње поступање СССР-а према Југославији и жељело да створи се оправдање за будуће поступке који би још били потребни за обарање руководства КПЈ. Будући да је Резолуција била упућена јавности, она је садржавала и директан позив на побуну против државног и партијског руководства Југославије. Позив "здравим снагама" на акцију значио је истовремено и обећање носиоцима и реализаторима наручених акција да ће имати потпору СССР-а и његових тра-

баната - комунистичких партија учлањених у Информационом бироу.

Резолуцију Информбироа пратила је оркестрирана пропаганда. Штампана и радио-станице у СССР-у и сателитским земљама "народне демократије" биле су испуњене вијестима о побунама у Југославији, о борбама сељака, радника и војске итд.

Изведена анализа показује да је совјетско руководство погрешно оцијенило ситуацију у Југославији, положај југословенског руководства и стање духова у чланству КПЈ, јер је рачунало да ће критиком и изјавама свога незадовољства довести до потчињавања југословенског руководства.

Сљедећа фаза у политици СССР-а према Југославији обухвата вријеме од јунске резолуције Информбироа 1948. до новембарске резолуције истог тијела 1949. године. Ову фазу карактерише схватање да се брзом акцијом не може смијенити југословенско руководство и да је неопходно рачунати са дужом активношћу. Та активност не може више имати карактер државног удара, како је првобитно било планирано. Сада се радило на усредсређивању акције притиска и на југословенско руководство и на широке масе грађана и чланство КПЈ, стварањем таквих услова који ће пресудно утицати на општу биједу и немаштину становништва које би се побунило против свог руководства и посредно утицало на попуштање према совјетским захтјевима и одступање од дотадашњих ставова.

У циљу остварења оваквог плана предузимане су конкретне и синхронизоване активности земаља "народне демократије" да се економским и политичким средствима онемогуће планови југословенске економске обнове. Тиме је требало компромитовати у очима југословенске јавности владу и Партију, а општим неповољним стањем изазвати незадовољство становништва и подстаћи га на побуну. Цијелу активност пратила је снажна пропаганда СССР-а и његових сателита, с циљем да оправда своје поступке и да изазове јавно мњење против југословенског руководства како у земљама "народне демократије" тако и у комунистичким круговима Запада.

У овој фази сукоб карактеришу: интензивна пропаганда, прихватање и организовање југословенских дезертера, економски притисак обустављањем трговинске размјене Совјетског Савеза и земаља "народне демократије" са Југославијом, обустављање реституција и репарација, раскидање уговора о пријатељству и узајамној помоћи. Рад југословенских дипломата у Совјетском Савезу и тзв. социјалистичким земљама био је веома отежан, кретање им је било ограничено, животни услови тешки, дипломатски имунитет није поштован. Представништва ФНРЈ у Румунији и Албанији била су једно вријеме затворена, а у другим "социјалистичким" земљама Југославија је задржала само отправнике послова. Дипломатско особље је обострано сведено на најмањи број. Овоме треба додати организовање судских процеса ради дифамирања Југославије у информбировској и свјетској јавности и, на крају, доношење резолуције на будимпештанском засједању Информбироа, којом се југословенско руководство назива шпијунима и убицама, а његово оба-

рање прокламује битним задатком комунистичких партија у свијету.

Предузете активности против Југославије указују на сву неодрживост оптужби да је у питању "идеолошки сукоб" између КПЈ и других "братских партија" 1948. Сасвим је јасно да су биле у питању мјере уперене против Југославије. У том погледу најтежа неизвјесност наступила је средином августа 1949. године, када је СССР доставио југословенској влади ултимативну и злослутно интонирану ноту да пусти на слободу совјетске држављане - бивше руске емигранте, белогардејце - који су активно учествовали у шпијунском рату против Југославије. У ноти се инсистирало на кажњавање органа који су спроводили ислјеђење, јер ће у противном совјетска влада " ... сматрати за потребно да изјави да се она неће помирити са таквим стањем ствари и да ће бити приморана да прибјегне другим, ефикаснијим средствима, неопходним да се заштите права и интереси совјетских грађана у Југославији, и да позове на ред фашистичке насилнике који су прешли све границе". У вријеме достављања ове ноте југословенској влади, у близини југословенских граница, на простору Сегедин-Баја и у околини Темишвара налазиле су се совјетске војне јединице. Суочена са непосредном опасношћу и избјегавајући даље заоштравање односа, влада ФНРЈ изразила је спремност да изручи СССР-у тражене совјетске грађане и поновила готовост да спорна питања рјешава споразумом.

Све ове активности праћене су снажном пропагандом која је настојала да прикаже југословенско руководство као скуп лица која су за вријеме Другог свјетског рата сарађивала са Њемачком, а затим са капиталистичким Западом, с циљем њихове компромитације у очима свјетске јавности. Југословенско руководство је приказивано као "група нескрупuloзних авантуриста", која је од самог почетка народноослободилачке борбе радила и против интереса Совјетског Савеза и против сопственог народа како би спровела у дјело задатке страних наредбодаваца. Правдајући свој притисак на Југославију совјетско руководство није бирало пропагандна средства да што више оцрни њено руководство нарочито у комунистичкој јавности, развијајући тезу о "прелажењу Југославије западним капиталистичким земљама". Таквом пропагандом се жељело да отежа споразумијевање Југославије са Западом, да је изолује и лакше подвргне своме утицају. Крајњи циљ цјелокупне дјелатности Совјетског Савеза и његових сателита, у наведеној фази сукоба, био је покушај изолације Југославије. Са Истока је блокада спроведена одговарајућим мјерама непосредно: обустављање трговинске размјене, раскидање уговора, обустављање реституције и репарација, протјеривање дипломата, раскидање уговора о пријатељству итд. Уз то, усредсређена антијугословенска пропаганда требало је да спријечи Југославију да нађе разумијевање и помоћ на Западу.

Од новембра 1949, када је у Будимпешти донијета друга резолуција Информбироа, почиње нова фаза напада на Југославију. За разлику од Букурештанске резолуције (јуна 1948), која је била идеолошки интонирана, Будимпештанска је максимално отворена и дрска с крајње оптужујућим насловом и садржајем: "Југословенска компартија у рука-

ма убица и шпијуна". У њој се тврдило да је "клика Тито - Ранковић" прешла с "буржоаског национализма на фашизам и отворено издајство националних интереса Југославије"; "Прелаз Титове клике у фашизам није случајан, он је извршен по наређењу њених газда - англоамеричких империјалиста, којима, како се сада показало, она већ одавно служи као плаћеник"; "Титова клика претворила је Београд у амерички центар шпијунаже и антикомунистичке пропаганде... У Југославији се учврстио антикомунистички, полицијски, државни режим фашистичког типа", итд. На крају резолуције дат је позив на борбу против "Титове клике", јер је то "интернационални дуг комунистичких и радничких партија", а тиме и "свестрана помоћ југословенској радничкој класи и радном сељаштву који се боре за повратак Југославије у табор демократије и социјализма, представља обавезу комунистичких и радничких партија".

Изречене оптужбе у другој резолуцији Информбироа темеље се на материјалу са суђења мађарском комунисти Ласлу Рајку, ранијем министру спољних послова, да је наводно сарађивао са Титом и КПЈ против социјализма, чиме се настојало да се Југославија представи као земља која је опасна по мир.

Југославија је у Будимпешти оптужена да води превратничку акцију против СССР-а и да је постала средство агресивне политике империјалистичких кругова. Под тим изговором је совјетска влада 28. септембра 1949. једнострано раскинула Уговор о пријатељству, узајамној помоћи и послјератној сарадњи с Југославијом, што су урадиле и остале "социјалистичке" земље. Југословенска влада је због непријатељства Албаније раскинула 12. новембра 1949. уговор о пријатељству и узајамној помоћи између двије земље, који је склопљен 1946. године.

Рајковом процесу претходило је у Албанији суђење Кочи Дзодзеу, потпредседнику албанске владе у мају 1949. То је био почетак организованих судских процеса истакнутим руководиоцима социјалистичких земаља с циљем да се докаже да Југославија угрожава сусједне државе и њихову независност налазећи се у служби Сједињених Америчких Држава и Велике Британије.

Монтирани политички процеси су настављени суђењима: у Софији (децембра 1949) Трајчу Костову, бившем потпредседнику бугарске владе, секретару Централног комитета и једном од потписника Букурештанске резолуције; у новембру 1952. у Прагу Рудолфу Сланском, генералном секретару ЦК КП Чехословачке, такође потписнику резолуције; Владимиру Климентису, министру спољних послова Чехословачке и другим. Оптужнице су биле сличног садржаја - у питању су агенти страних обавјештајних служби, организовани из једног центра. У Пољској је Гомулка провео три године у затвору, а из партије је искључено више истакнутих чланова.

Послије XX конгреса КП СССР сви осуђени су рехабилитовани. Обрачун са истакнутим личностима у "социјалистичким земљама" требало је да послужи као опомена непослушним и упозорење да ће свако "искакање" из совјетског партијског, државног и привредног колосијека бити ригорозно кажњено.

Мјере политичког, привредног и војног притиска имале су циљ да заоштравају односе, одржавају неизвјесност, повећавају страх и исцрпљују југословенске потенцијале, да збуњују југословенско руководство и испровоцирају граничне инциденте - што би затим Совјети могли са своје стране да искористе за директни обрачун.

Тежиште политике притиска против Југославије у 1950, 1951. и 1952. години се пренијело на разне мјере војног карактера. Југославија се оптужује као земља која припрема директну агресију на сусједи и СССР. Око Југославије се стегао војни обруч сусједних социјалистичких држава. Гранични инциденти се настављају, повреде југословенског ваздушног простора су честе, убацивање терористичких група са покушајима саботаже и диверзија, у граничном простору сусједне социјалистичке земље градиле су оперативне аеродроме, концентрисале војне снаге, изводиле војне вјежбе и вршиле покрете својих трупа дуж југословенских граница, што је остављало утисак о могућем непосредном нападу. Број пограничних инцидента био је у порасту: 1950 - 937; 1951 - 1.517; 1952 - 2.390. Од почетка сукоба до 1953. рањено је и убијено преко стотину грађана ФНРЈ и припадника Југословенске армије.

И положај југословенских мањина се значајно погоршао у сусједним државама, нарочито у Румунији и Мађарској. Од мањина је захтијевано да се ставе у службу државне политике и усредсреде своју дјелатност против матичне земље. Руководиоци мањинских организација су хапшени и злостављани, а мањинска права ускраћивана.

У Совјетском Савезу су увидјели да политичко-пропагандни, дипломатски, економски и војни притисак није успио да угрози независност југословенске државе и њеног руководства, нити да изазове побуну у Партији. Напротив, стање у Југославији се стабилизује. Енергичним репресивним мјерама сузбијени су покушаји дјеловања проинформбировских присталица. Пробијена је економска блокада, разбијена је и војна изолација за случај да Југославија буде нападнута.

Бременитост ситуације и њена непредвидљивост, страх од напада споља и извјесно подржавање совјетске политике унутар земље, избацили су у први план борбе органе управе државне безбједности, који су се издигли изнад Партије и нечувеним репресивним мјерама вршили обрачун у оквиру присталица истог покрета. Репресија због изјашњавања за Информбиро сводила се на административну и судску одговорност. Одмах послје хапшења и током издржавања казне, људи су драстично физички злостављани, а психички им "испиран мозак". Према непотпуним подацима у затворима и логорима живот је изгубило преко 400 лица.

Јединство које је КПЈ остварила с највећим дијелом становништва да се пружи отпор нападачу, значајно је утицало на Стаљина да не предузме напад на Југославију. Томе је допринијела и неизвјесност како би на напад реаговале западне државе.

Напад на Југославију је припреман од љета 1950. Агресију је требало да изврше оружане снаге Мађарске, Бугарске, Румуније и Албаније. Циљ напада је био рушење Тита и његових најближих сарадника.

Агресија на Југославију је била планирана као други корак, пошто војска Сјеверне Кореје уђе у Јужну Кореју. Међутим, америчка интервенција у Кореји пореметила је Стаљинове планове напада на Југославију и ставила до знања свима да је спремна на акцију свугдје гдје су јој интереси угрожени.

Рат Стаљина против Тита се настављао све до Стаљинове смрти (5. марта 1953) бјесомучном кампањом, психолошким притиском, економским исцрпљивањем и дипломатским средствима.

Настојећи да се извуче из наметнуте јој изолације, Југославија је тражила и нашла подршку код свјетског демократског мњења, била је изабрана у Савјет безбиједности, мијењајући дотадашњу ортодоксност у вези са сарадњом с другим земљама и напредним покретима у свијету. Током 1949. успоставила је шире економске односе са западним земљама. Излазак из економске и политичке блокаде значајно су помогле САД, које су 1950. додијелиле прву бесплатну помоћ, а 14. новембра 1951. закључен је Споразум о војној помоћи у циљу јачања одбрамбене моћи ФНРЈ. Помоћ САД Југославији била је условљена стратeгијским положајем Југославије. Број давалаца помоћи и кредитних средстава се мултиплицирао.

Прихватајући економску и војну помоћ западних земаља у вријеме када је била директно угрожена од тзв. социјалистичких земаља, Југославија је одбацила њено условљавање политичким и идеолошким уступцима. Ослоњена на сопствене снаге и политичко јединство народа, Југославија 1948-1953. године није имала другог избора него да брани своју независност.

Промијене у совјетској политици према Југославији могу се пратити од друге половине 1951. године. Оне проистичу не само из промијене у односима снага него из објективних потреба унутрашњег развитка Совјетског Савеза и Информбироа. Трка у наоружању и велики издаци за народну одбрану у условима ниске продуктивности, заостајања пољопривреде, диспропорције у привреди, заостајања индустрије потрошних добара, неразвијене трговине са Западом, ниског стандарда становништва, представљали су огромни терет за СССР. Стаљинова политика изолације имала је за посљедицу брзу промијену у корист Запада.

Практични дио политике "нормализације" започео је промијеном понашања чланова совјетске делегације према југословенској делегацији на сједници Дунавске комисије у децембру 1951. године. Настављен је постепеним смањивањем броја антијугословенских чланака у штампи чланица Информбироа. И број граничних провокација и инцидентата је смањен. Већ почетком 1952. осјетно су се побољшали услови рада југословенских дипломатских представника у источноевропским земљама.

Југословенско руководство је с великом опрезношћу пратило и анализирано совјетске наговјештаје нормализације односа, водећи рачуна о унутрашњим приликама и спољнополитичким односима.

Послије Стаљинове смрти совјетско руководство је припремало земље "народне демократије" на процес нормализације односа с Југославијом.

Током љета 1953. економски контакти су све чешћи и конкретнији, а слиједе их и политички - постављено је питање размјене амбасадора. Постигнут је договор о укидању ограничења на кретање дипломатског особља у СССР-у и Југославији.

Борба за власт међу совјетским руководиоцима кулминирала је у љето 1953. године. На пленуму ЦК КПСС, у јулу исте године, ликвидирају Берију, а ривалство претендента за преузимање власти се наставило између Никите Хрушчова, Георгија Маљенкова и групе око Молотова. На пленуму је било ријечи и о совјетско-југословенском конфлику, при чему су доминирале оцјене да је руководство КПЈ идеолошки застранило и да се није радило о сукобу између држава. Берија је оптужен због наводног "шуровања" са Титом и Ранковићем и залагања за успостављање пријатељских односа са Београдом. Југославија је третирана и даље као "буржоаска држава", у чему је најдоследнији био Молотов.

Борба за власт у Совјетском Савезу завршена је у корист Хрушчова, који је предложио Президијуму ЦК КПСС сређивање односа са Југославијом. Одлука Президијума од 31. маја 1954. о потреби промјене политичког курса према Југославији била је усаглашена са комунистичким партијама земаља "народне демократије", признајући да у Југославији постоји социјализам. Овоме се противио Молотов, због чега је касније оптужен, зато што Министарство иностраних послова, којим је он руководио, није "испољавало жељу за рјешавање тог питања", иако "су му давани одговарајући налози".

Југословенско партијско руководство је прихватило нормализацију односа са СССР-ом као социјалистичком земљом, руководећи се принципом активног коезистенције у међународним односима, али не и совјетски предлог о састанку највиших партијских представника ради отклањања неспоразума.

Данас се с разлогом сматра да је смјена Милована Ђиласа на Трећем пленуму ЦК СКЈ у јануару 1954. године, због тога што су његове "антимарксистичке, антилењинистичке ревизионистичке тежње ... фактички биле усмјерене на ликвидацију СКЈ", била непосредни подстицај совјетској страни за активирање контаката у циљу нормализације односа са Југославијом.

Крајем 1954. престала је антијугословенска пропаганда социјалистичких држава, обустављено је излажење листова југословенске политичке емиграције и престао рад емигрантских политичких организација у Совјетском Савезу и земљама источне Европе. У априлу 1956. распуштен је Коминформ.

Нормализација односа између Југославије и Совјетског Савеза извршена је сусретом на највишем нивоу југословенске и совјетске стране у Београду од 26. маја до 3. јуна 1955. године. На крају посјете потписан је документ - Београдска декларација (2. јун 1955) у коме су истакнути принципи на којима ће се убудуће заснивати односи међу двије државе. Иако билатерални документ, Београдска декларација је имала шире значење јер су двије државе дефинисале основе за односе

између социјалистичких држава уопште. Од изузетног је значаја што је Декларација одбацила монолитизам као основни принцип јединства у међународном комунистичком покрету, замјењујући га начелом јединства у различитости.

Унапређењу југословенско-совјетских односа значајан подстрек је дао XX конгрес КПСС (фебруар 1956), који је, поред тога, отворио процес дестаљинизације у Совјетском Савезу и другим социјалистичким земљама.

Титова посјета СССР-у (1-23. јун 1956) била је још једна потврда нормализације односа. Смјена Молотова у мају 1956. са функције министра иностраних послова, уочи Титове посјете Москви, била је још један доказ о ријешености совјетског руководства да се тјешње повеже с Југославијом како би је укључили у совјетску политичку орбиту. У Декларацији која је том приликом потписана о односима и сарадњи између СКЈ и КПСС (Московска изјава) посебно је наглашена различитост путева у изградњи социјализма.

Долазак совјетског руководства са Хрушчовом на челу у Београд на Западу је оцјењиван као пораз Совјетског Савеза, што је у бити једностран приступ. Међутим, може се говорити о поразу стаљинизма, односно процесу који ће почети на XX конгресу КПСС.

На Истоку су Београдски разговори тумачени као пораз Запада, а успјех совјетске политике. Нема сумње да су такви коментари имали преваходно пропагандно значење.

Чињеница је да је Југославија у сукобу са Коминформом успјела да сачува своју позицију суверене и самосталне државе и да се одупре совјетском хегемонизму. Сукоб је имао далекосежне посљедице. С једне стране, пријетње чланица Информбироа и економска блокада с Истока изазвале су тешке политичке потресе и велике штете привредном развоју земље а, с друге, донијеле су хомогенизацију друштвеног бића Југославије, учврстиле патриотску свијест народа, ојачале међусобну солидарност и заједништво и, што је најважније, ослободиле велику радну енергију најширих слојева, којој добрим дијелом треба захвалити што се друштвено-политички и економски систем одржао упркос најтежим искушењима и великој немаштини у годинама 1949-1951.

Југославија је због свог специфичног положаја и интереса земље почела да игра активну међународну улогу у раздобљу кулминације "хладног рата", када је готово буквално био укинут спољнополитички суверенитет малих и средњих држава - чланица блокова.

Југословенско руководство је и после нормализације односа са СССР-ом остало досљедно својој политици да иде сопственим путем у изградњи социјализма. И у односу према Западу, Југославија је успјела да сачува свој интегритет и самосталност.

Сукоб 1948. представља историјску прекретницу међу социјалистичким земљама, револуционарну раскрсницу у међународном комунистичком покрету и крај интернационализма. Из сукоба са Коминформом проишло је извјесно ослобођење мишљења и стваралаштва. У привредној политици, стијешњена између совјетског и западног сис-

тема, Југославија је све више развијала механизме тржишне економије и истовремено задржала многа својства совјетског система.

Велика историјска шанса створена сукобом 1948. није на прави начин искоришћена. Разлаз са стаљинизмом отварао је нове перспективе. Умјесто тога задржан је нешто измијењени "ауторитарни начин мишљења и дјеловања", што је једна од најтежих последица административно-командног система у друштвеној свијести. Управо, ауторитарни начин мишљења заробљава стваралаштво и слободу духа, условљава противурјечности између мисли и дјела, између проklamованих и стварних вриједности.

Извори и литература

- Записници са седнице Политбироа ЦК КПЈ 1945-1948, Том II, књ. I*, Београд 1995. Приредио Бранко Петрановић.
- Документи о спољној политици СФРЈ, 1945/1946, 1947, 1948*, Београд 1989.
- Бранко Петрановић, Момчило Зечевић, *Југославија 1918-1988, Збирка докумената*, Београд 1988.
- Владимир Дедијер, *1948, I-III*, Београд 1979.
- Петти конгрес КПЈ*, Београд 1948, стенографске биљешке.
- Шести конгрес Савеза комуниста Југославије*, Загреб 1952.
- Први (оснивачки) конгрес Комунистичке партије Црне Горе*, Титоград 1988.
- Јосип Броз Тито, Избор из дјела, 1-5*, Сарајево 1977.
- Четири пленум ЦК КПЈ (3. и 4. јуна 1951)*, Београд 1951.
- Трећи ванредни пленум ЦК СКЈ (16/17. јануар 1954)*, Београд 1954.
- Бела књига о агресивним политицима влада СССР, Пољске, Чехословачке, Мађарске, Румуније, Бугарске и Албаније према Југославији*, Београд 1951.
- Бела књига о политици владе Народне републике Албаније према ФНРЈ*, Београд 1961.
- Историја социјалистичке Југославије, Документи, II-III*, (приредили Б. Петрановић и Ч. Штрабац), Београд 1977.
- Биланци Душан, *Историја Социјалистичке Федеративне Републике Југославије - Главни процеси*, Загреб 1978.
- Иво Банац, *Са Стаљином против Тита*, Загреб 1990.
- Дарко Бекић, *Југославија у хладном рату. Односи с великим силама 1949-1955*, Загреб 1988.
- Милован Ђилас, *Несавршено друштво и даље од "нове класе"*, Лондон 1970;
- Власи и њобуна*, Београд 1991; *Разговори са Стаљином*, Београд 1990.
- Љубо М. Вушуровић, Бранко Мартиновић, *Цетиње - вријеме зла 1948-1956*, Цетиње 1998.
- Пол Кенеди, *Успон и пад великих сила*, Подгорица - Београд 1999.
- Бранислав Ковачевић, *Комунистичка партија Црне Горе 1945-1952*, Титоград 1986.
- Драгутин Лековић, *Сукоб Стаљина и Тита 1948. године*. Синтетичко-критичка студија у: *Голи ошок 1948-1956*, ЦАНУ 1998.
- Татјана Волокитина, *Поводом 50-годишњице почетка совјетско-југословенског конфликта 1948. у: 1948 - Југославија и Коминформ - Педесет година кас-*

- није, Београд 1998.
- Д. Марковић, С. Кржавац, *Завера Информбироа*, Београд 1987.
- Предраг Ј. Марковић, *Београд између Истџока и Зајпада 1948-1965*, Београд 1996.
- Леонид Гибијански, *Совјетско-јуџословенски односи и мађарска револуција 1956*, у: Југословенски историјски часопис, бр. 1-2, Београд 1996.
- Бранко Петрановић, *Истџорија Јуџославије, књ. III*, Београд 1988.
- Ранко Петковић, *Јуџословенско-руски односи 1941-1948*, у: 1948. Југославија и Коминформ, Београд 1998.
- Бранко Прибићевић, *Сукоб између Комунистџичке партије Јуџославије и Коминформа*, Београд 1970.
- Радован Радоњић, *Сукоб КПЈ са Коминформом и друшџивени развој Јуџославије 1948-1950*, Загреб 1975.
- Голи ошџок, 1949-1956*, *Зборник радова, ЦАНУ*, Подгорица 1998.
1948. *Јуџославија и Коминформ, Документи. Јуџословенско-совјетски односи 1945-1960, (осам сџудија)*, Београд 1998.

Branislav KOVAČEVIĆ

*THE BEGINNING AND THE PHASES OF THE STRIFE
IN THE COMMUNIST SYSTEM*

(contribution to the issue)

Summary

Misunderstandings between the leaderships of SCP(b) and CPY have their long history, which can be traced back from the period of their formation. For a long time, all differences and misunderstandings were being solved on the highest level and with the clear implication who the master of the communist house was.

A more intense strife of interests appeared during the Second World War and in the first post-war years, having its culmination in the spring of 1948. with the fatal resolution of the Cominform.

Stalin's attack in 1948. was primarily caused by the independence of the Yugoslav revolution, by growing Tito's reputation, by Stalin's insatiable appetites for domination over Eastern Europe, by Yugoslav conception of equal rights of each country in international relations and independent inner development. Yugoslavia was defending its position of an independent country resisting the Soviet hegemony.

Being isolated from the so called socialist countries, Yugoslavia gained support in the democratic world, was elected as a member of the Security Council and stressed the importance of making connections with all progressive movements in the world. Yugoslavia managed to make economic connections with Western countries, where the USA gave it a significant help.

This strife has had long-lasting effects and has represented the first split in the international communist world. Within the country the result was a clash inside the communist party, which was accompanied with horrible persecutions. It represented the historical crossroads for the character of the development of socialistic countries. It also speaks about the international and historical position of Yugoslavia during the strife and shows great impact on the development of the Yugoslav political system and Tito's ideology.